

14- "Endurminningar karlsins í kotinu".

Athugasemdir eftir Jón Pálsson.

Lesbók Morgunblaðsins. XII. árg.1937

26. tbl. bls. 214 - 215

14- "Endurminningar karlsins í kotinu".

Athugasemdir eftir Jón Pálsson.

Lesbók Morgunblaðsins. XII. árg.1937

26. tbl. bls. 214 - 215

4th. bls 214 eftir J. F.

Lesbók

Morgunblaðsins

26. tölublað.

Sunnudaginn 11. júlí 1937.

XII. árgangur.

Isafoldarprentsmíðja h.f.

ÞAÐ ERU TIL FLEIRI GÁFNALJÓS EN MOLBÚAR

Munið þjer söguna um hina ráðagóðu Molbúa sem ætl-uðu að fela kirkjuklukkuna sína harla vel, svo að óvinir þeirra næðu ekki í hana. Þeir reru langt út á sjó og söktu klukkunni niður á hafsbötn. Síðan hjuggu þeir merki í bátsbyrðinginn, til þess að þeir gætu fundið felustaðinn, þegar friður væri kominn á aftur í landinu. Þetta er ein af hinum ótal mörgu góðlátlega meinfýsna sögum, sem sagðar eru um þjóða-brot sem sjerstakan einkarjett hafa á því að vera stórum heimsk-ari en gengur og gerist. Hinir ágætu molbúar hafa þó hlötið al-veg óverðskuldaða frægð í þessu tilliti. Hver þjóð á sína molbúa, sem vekja hlátur þeirra sem á horfa og vitrari þykjast vera.

kalla saman ráðstefnu daginn eft-ir. En allar bollaleggingar þeirra komu fyrir ekki; það var jafn dimt í ráðhúsinu eftir sem áður. Það var þá samþykkt að bera inn í húsið daginn eftir eins mikið dagsljós og unt væri. Þeir drógu nú saman mikið lið vopnað kopp-um og kirknum, pokum, skálum og málum, og fyltu ílátin sólskini. Sólskinið báru þeir síðan inn í ráðhúsið, en alt kom fyrir ekki..

Að lokum lyftu þeir þakinu af húsinu — að ráði framandi manns, sem fekk ríkuleg laun hugkvæmni sinnar. Þetta dugði á meðan sól var og sumar, en þegar haustaði og fór að kólna varð þar bæði næðinga-amt og hráslagalegt, svo að þeir fengu ekki staðist mátið og settu þakið á aftur — en þá

ig rót sína að rekja til Skjald-borgaranna, og hún er öllu dapur-legri, en sú fyrri, því að að þessu sinni leiddi hin heilaga heimska til þess að alveg sjerstaklega dug-legur og ráðkænn maður hlaut alt of skjótan dauðdaga. En svo var mál með vexti:

Skjaldborgararnir höfðu bygt sjer mylnu, og lokið við, eftir mik-ið erfiði, að gera mylnustein í steinnámu, sem var efst í fjalls-hlíð. Þegar mylnusteininn var fullgerður, rjeðist maður undir manns hönd um það að bera stein-inn niður hlíðina. En þegar þeir voru komnir að rótum fjallsins, sló því eins og eldingu niður í einn þeirra, að þeir myndu hafa getað sparað sjer mikið erfiði ef þeir hefðu látið steininn velta nið-

„Þá kletkur hann og við getum lif-að góðu lífi næsta ár.“
Þetta varð að ráði. Þeir fóru út að tjörninni í stórum hóp og köstuðu öllum fiskinum í vatnið.

Öllum rottum og músum í bænum þeirra.
*
færð á hendur til Englands, við skulum heldur gera okkur

„En þeir hafa nú samt leikið á sjálfir.“
Svaraði ostaeigandinn. „Þeir rata

Framh. á bls. 215.

Lesbók

Morgunblaðsins

26. tölublað.

Sunnudaginn 11. júlí 1937.

XII. árgangur.

Ísafoldarprentsmiðja h.f.

ÞAÐ ERU TIL FLEIRI GÁFNALJÓS EN MOLBÚAR

Munið þjer söguna um hina ráðagóðu Molbúa sem ætl-
uðu að fela kirkjuklukkuna sína
harla vel, svo að óvinir þeirra
næðu ekki í hana. Þeir reru langt
út á sjó og söktu klukkunni nið-
ur á hafsbót. Síðan hjuggu þeir
merki í bátsbyrðinginn, til þess
að þeir gætu fundið felustaðinn,
þegar friður væri kominn á aftur
í landinu. Þetta er ein af hinum
ótal mörgu góðlátlega meinfýsna
sögum, sem sagðar eru um þjóða-
brot sem sjerstakan einkarjett
hafa á því að vera stórum heimsk-
ari en gengur og gerist. Hinir
ágætu molbúar hafa þó hlotið al-
veg óverðskuldaða frægd í þessu
tilliti. Hver þjóð á sína molbúa,
sem vekja hlátur þeirra sem á
horfa og vitrari þykjast vera.

kalla saman ráðstefnu daginn eft-
ir. En allar bollaleggingar þeirra
komu fyrir ekki; það var jafn
dmt í ráðhúsinu eftir sem áður.
Það var þá samþykkt að bera inn
í húsið daginn eftir eins mikið
dagsljós og unt væri. Þeir drógu
nú saman mikið lið vopnað kopp-
um og kirnum, pokum, skálum og
málum, og fyltu ílátin sólskini.
Sólskinið báru þeir síðan inn í
ráðhúsið, en alt kom fyrir ekki.

Að lokum lyftu þeir þakinu af
húsinu — að ráði framandi manns,
sem fekk ríkuleg laun hugkvæmni
sinnar. Þetta dugði á meðan sól
var og sumar, en þegar haustaði
og fór að kólna varð þar bæði
næðinga-amt og hráslagalegt, svo
að þeir fengu ekki staðist mátið
og settu þakið á aftur — en þá

ig rót sína að rekja til Skjald-
borgaranna, og hún er öllu dapur-
legri, en sú fyrri, því að að þessu
sinni leiddi hin heilaga heimska
til þess að alveg sjerstaklega dug-
legur og ráðkænn maður hlaut
alt of skjótan dauðdaga. En svo
var mál með vexti:

Skjaldborgararnir höfðu bygt
sjer mylnu, og lokið við, eftir mik-
ið erfiði, að gera mylnustein í
steinnámu, sem var efst í fjalls-
hlíð. Þegar mylnusteininn var
fullgerður, rjeðist maður undir
manns hönd um það að bera stein-
inn niður hlíðina. En þegar þeir
voru komnir að rótum fjallsins,
sló því eins og eldingu niður í
einn þeirra, að þeir myndu hafa
getað sparað sjer mikið erfiði ef
þeir hefðu látið steininn xelta nið.

Framb. á bls. 215.

„En þeir hafa nú samt leikið á
sjálfir“.
Svarandi ostaeigandinn. „Þeir rata

„þá kletkur hann og við getum lif-
að góðu lífi næsta ár“.
Þetta varð að ráði. Þeir fóru
út að tjörninni í stórum hóp og
kæstuðu öllum fiskinum í vatnið.

öllum rottum og músum í bænum
þeirra.
*
ferð á hendur til Englands,
íð skulum heldur gera okkur

LAUFVINDAR

Ungur var jeg og ungir
austan um land á hausti
laufvindar bljesu ljúfir;
ljek jeg mjer þá að stráum.

Svo kvað Jónas Hallgrímsson um það er hann var að alast upp í Öxnadal. — Annað skáld, Hulda, hefir kveðið um laufvindana — en hún sagði mjer, að hjer sunnanlands þekti þá enginn og fólk tryði því ekki að þeir væri til á Íslandi. Þó eru laufvindarnir til — dásamlegasta tíðarfarið norðanlands. En í Þingeyjarsýslu, þar sem við erum upp alin, koma þeir ekki úr austri, heldur úr suðri. Dag eftir dag og jafnvel viku eftir viku á haustin, blása þessir ljúfu vindar, hlýrri en nokkur vorblær, og bera með sjer angan af föllnum fjólum, holtasóleyjum, vallhumli, reyr og bliknandi fjalldrapa, og hafa fangið fult af visnuðu birkilaufi. Þaðan er komið nafnið laufvindar. — Eftir köld vor og vota sumarveðráttu hlökkuðu allir til laufvindanna, börnin, sem nutu þeirra vegna þess hvað þeir voru unaðslegir, og fullorðna fólkið vegna þess, að bæði daga og nætur þurkuðu þeir heyið, sem hrakist hafði vikum saman, því að jafn hlýir voru þeir daga og nætur. — Þess vegna þykir okkur öllum, Norðlendingum, vænt um laufvindana — enda þótt enginn þekki þá hjer sunnanlands. Þeir verða þá einkaeign okkar Norðlendinga. **Árni Óla.**

Er leið á sumar og lækkaði daga
hófst laufvinda sælutið,
þeir komu frá suðri og kvölddögum vörðu
og kulvísi engjar og hlíð.
Þá nætur lengdi og töfrandi tunglið
við turnborgum klettanna hló,
þeir fóru með hlýsúg um heiðar og dali
og haustboð frá óbygð að sjó.

Þeir komu að sunnan — með seið og drauma
um suðursins ópektu lönd,
um hafið — og öræfin suður af sveitum,
um svanaver, eldfjöll og strönd,
um drangana syðstu, þar síðast er tafið
af svipulli farfuglaþróng.
Um duldustu álfa og útлага bygðir
við uppsprettuvatnanna göng.

Úr Ódáðahrauni barst ómur af hói,

Í lyngi þýtur og lágum viðum
og laufin hníga í svörð.
Það er, sem að gjörvalt sje æfintýri,
— sem eitt sjeu himinn og jörð.

Og næsta morgunn — þú mäske óttast
að muni þá alt vera breytt:
dögunin hversdagsgrá, draumarnir flúnir
og daglífið unaði sneitt,
nei, ekkert þvílíkt: um þekjuna streymir
sá þytur, er sofnað var frá,
þú vaknar í haustsól og vindhörpuniði
og veist það, að loft eru blá.

Svo líða dagar í laufvindatíðum. —
Hve löngun mig hugtók og sorg
þá síðustu fjallvindar flognir voru
úr fjarlægri suðursins borg,
og lognið og nátthrímið lagðist yfir

verður mjer lító upp, og sje jeg
þá blessaðan, elsku frelsaran
minn koma einhverstaðar langt
að handan — eða neðan úr bæ —
allan? spurði jeg.
— Af hverju stafar þessi mikla
drumar — en þeir eru falllegir
fyrir því. Mig hefir dreymt líkt
og þetta — en líka ýmislegt ann-
að, eins og t. d. — Þetta ljós var tekið frá engl.

LAUFVINDAR

Ungur var jeg og ungir
austan um land á hausti
laufvindar bljesu ljúfir;
ljek jeg mjer þá að stráum.

Svo kvað Jónas Hallgrímsson um það er hann var að alast upp í Öxnadal. — Annað skáld, Hulda, hefir kveðið um laufvindana — en hún sagði mjer, að hjer sunnanlands þekti þá enginn og fólk tryði því ekki að þeir væri til á Íslandi. Þó eru laufvindarnir til — dásamlegasta tíðarfarið norðanlands. En í Þingeyjarsýslu, þar sem við erum upp alin, koma þeir ekki úr austri, heldur úr suðri. Dag eftir dag og jafnvel viku eftir viku á haustin, blása þessir ljúfu vindar, hlýrri en nokkur vorblær, og bera með sjer angan af föllnum fjólum, holtasóleyjum, vallhumli, reyr og bliknandi fjalldrapa, og hafa fangið fult af visnuðu birkilaufi. Þaðan er komið nafnið laufvindar. — Eftir köld vor og vota sumarveðráttu hlökkudu allir til laufvindanna, börnin, sem nutu þeirra vegna þess hvað þeir voru unaðslegir, og fullorðna fólkið vegna þess, að bæði daga og nætur þurkudu þeir heyið, sem hrakist hafði vikum saman, því að jafn hlýir voru þeir daga og nætur. — Þess vegna þykir okkur öllum, Norðlendingum, vænt um laufvindana — enda þótt enginn þekki þá hjer sunnanlands. Þeir verða þá einkaeign okkar Norðlendinga. **Árni Óla.**

Er leið á sumar og lækkaði daga
höfst laufvinda sælutíð,
þeir komu frá suðri og kvölddöggu vorðu
og kulvísi engjar og hlíð.
Þá nætur lengdi og töfrandi tunglið
við turnborgum klettanna hló,
þeir fóru með hlýsúg um heiðar og dali
og haustboð frá óbygð að sjó.

Þeir komu að sunnan — með seið og drauma
um suðursins óþektu lönd,
um hafið — og öræfin suður af sveitum,
um svanaver, eldfjöll og strönd,
um drangana syðstu, þar síðast er tafið
af svipulli farfuglaþróng.
Um duldustu álfa og útlaga byggðir
við uppsprettuvatnanna göng.

Úr Ódádahrauni barst ómur af hói,

Í lyngi þýtur og lágum viðum
og laufin hníga í svörð.
Það er, sem að gjörvalt sje æfintýri,
— sem eitt sjeu himinn og jörð.

Og næsta morgunn — þú máske óttast
að muni þá alt vera breytt:
dögunin hversdagsgrá, draumarnir flúnir
og daglífið unaði sneitt,
nei, ekkert þvílíkt: um þekjuna streymir
sá þytur, er sofnað var frá,
þú vaknar í haustsól og vindhörpuniði
og veist það, að loft eru blá.

Svo líða dagar í laufvindatíðum. —
Hve löngun mig hugtók og sorg
þá síðustu fjallvindar flognir voru
úr fjarlægri suðursins borg,
og lognið og nátthrímið lagðist yfir

verður mjer litið upp, og sje jeg
kominn. — Af hverju stafar þessi mikla
bita og ljómi, sem umvefur mig
allan? spurði jeg.
— Þetta ljós var tekið frá engl-
að, eins og t. d.
og þetta — en líka ýmislegt ann-
þá þessáðan, elsku frelsara
minn koma einhverssstaðar langt
að handan — eða neðan úr þæ —
og stefna svona skáhalt fram hjá

Í nótt dreyndi mig, að til mín kom kona, sem jeg þekkti, og sagði: — Það er hart í böggum hjá ykkur núna, drengir mínir. En það batnar!

Þenna draum rjeði jeg á þann veg, að í hönd færi góðari. Skyldi það ekki ganga vel á síldinni í sumar?

Meðan það var móðins að sjá drauga sá jeg mikið af öllu slíku. En síðan enginn maður trúði því, að slíkir hlutir væru til hefi jeg aldrei sjeð neitt!

— Hvaðan eruð þjer ættaðir, Jón?

— Jeg er kominn í beinan karllegg af Hjörleifi kvensama, sonur Jóns Steingrímssonar og Oddnýjar Sveinsdóttur, er bjuggu allan sinn búskap í Breiðabólstaðargerði í Suðursveit. Þar er jeg fæddur 8. febr. 1858 og ólst þar upp til 21 árs aldurs. Þá fór jeg í vinnumensku austur í Múlasýslu, og eftir mikinn flæking — aðallega á enskum fiskiskútum, er fluttu afla sinn til Suðurlanda — kom jeg til Reykjavíkur og settist hjer að 1889.

Eftir það var jeg um 20 ára skeið skútumaður hjá Geir heitnum Zoëga. Þegar skúturnar liðu undir lok fór jeg að róa á opnum bátum og reri bæði frá Vestfjörðum og Austurlandi. Síðast reri jeg á Bakkafirði 1919 — og ekki hefi jeg á sjó komið, sem nýtur og dugandi maður, eftir það. Þá fór jeg að skera tóbak og skar og skar miskunnarlaust í 15 ár, eða þangað til 1934 að jeg fór austur á Norðfjörð til barnanna minna og Steins bróður síns og var þar í tvö ár. Þaðan kom jeg hingað á Elliheimilið, og þá var hoið að „konkúrera“ mig út í tó-

og svo til steinblindur fertugur. En altaf gat jeg samt hauseð fiskinn á hverju sem gekk.

— Segið mjer einhverja gamla sjóarasögu, þar sem þjer eruð sjáflir söguhetjan.

— Jeg er búinn að gleyma öllu slíku og þvílíku — en ef jeg lenti í „harki“ þá beið jeg aldrei eftir því að mjer væri gefið á hann. Um að gera að vera fyrri til — fyrri til að slá! Eina sögu gæti jeg sagt þjer, því jeg var að rifja hana upp í morgun.

Svoleiðis var, að jeg var staddur í Höfn og átti þar fyrir kunningja, er Bruun het. Hann var skipstjóri. Það stóð til að halda Íslendingaball og þangað langaði mig að koma.

Bruun benti mjer þá á eina „góða“ — það var frönsk „danserinna“. Jeg labbaði mig svo til og gerði við hana „samning“ um að hún kæmi með mjer á ballið. Það eitt út af fyrir sig kostaði 9 krónur, sem greiddar voru fyrirfram. Auk þess setti hún að skilyrði, að jeg undirhjeldi sig vel á ballinu og hún mætti drekka það, sem hana lysti.

Svo kom ballið, og stelpan pantaði eitt helvítafár af allrahanda vínnum — en jeg fór hægt í sakirnar, því jeg hefi aldrei vinnmaður verið. Er leið á nóttina gerðist sú franska mín all-drukkinn og til að forðast „alla hneysu“ stungum við af og nú átti jeg að fá að fylgja henni heim. En á miðri leið mátti jeg taka hana upp á öxlina, bera hana óraleið eftir langri götu og loks upp á fimta loft.

Já — það kemur margt fyrir á langri leið — ekki síst á sjónum! Mig langar altaf út á sjó. Það er alveg óholandi að sitia hjer og

eftir flesta í minni sveit. Faðir hennar — og afi minn — var prestur og skáld mikið — og kvennamaður í þokkabót. Það var síra Jón á Bægisá.

Jeg er nú á því, Jón minn sæll, að þjer væri nær að yrkja ögn minna og trúa dálítið betur — trúa á frelsarann, eins og jeg. Skyldi þjer veita af því.

Jón:

— Má vel vera, Pjetur minn. En jeg er þá illa svikinn, ef það er mikil eftirspurn á þvottaklémmur í himnaríki.

Jeg hefi nú þá skoðun, að ljóðin mín verði prentuð og lesin — en klammurnar þínar fjúki allar út í veður og vind. En til himnaríkis förum við báðir — enginn efi. Við skulum fá okkur í nefið, upp á það. Hvar er hendin á þjer?

*

Svo fálma þeir báðir út í sólskinið og sumarið — hvor í sínu myrkri. Jón rjettir Pjetri tóbaksdósirnar sínar — og loks mætast hendur þeirra í myrkrunu.

Verið þið blessaðir. Gæfan leiði ykkur. S. B.

Á nýliðaæfingu.

„Sagan“ mun segja um þessa merku konu, síðar flóin frá bæjar dansmætti verða, þótt hún dansi á dauðu ljóni“.

— og rítt um þau útvarpsmenn. — Stokkseyri hefir aldrei verið nein hákarlaveiðistöð. Hannes hefir því nauðast ífjaf á hákarlsgeörmum að neinu ráði. Hjer gæti ver-

1871), þa er þeir teógar, Hans og Hannes, fluttust frá Efra-Seli að Grytölæk, voru 1873. Hans and- aðist 15. febr. 1874; er Ísólur þá tæpra þriggja ára og minnist þess

Í nótt dreyndi mig, að til mín kom kona, sem jeg þekti, og sagði:

— Það er hart í böggum hjá ykkur núna, drengir mínir. En það batnar!

Þenna draum rjeði jeg á þann veg, að í hönd færi góðæri. Skyldi það ekki ganga vel á síldinni í sumar?

Meðan það var móðins að sjá drauga sá jeg mikið af öllu slíku. En síðan enginn maður trúði því, að slíkir hlutir væru til hefi jeg aldrei sjeð neitt!

— Hvaðan eruð þjer ættaðir, Jón?

— Jeg er kominn í beinan karlegg af Hjörleifi kvensama, sonur Jóns Steingrímssonar og Oddnýjar Sveinsdóttur, er bjuggu allan sinn búskap í Breiðabólstaðargerði í Suðursveit. Þar er jeg fæddur 8. febr. 1858 og ólst þar upp til 21 árs aldurs. Þá fór jeg í vinnumensku austur í Múlasýslu, og eftir mikinn flæking — aðallega á enskum fiskiskútum, er fluttu afla sinn til Suðurlanda — kom jeg til Reykjavíkur og settist hjer að 1889.

Eftir það var jeg um 20 ára skeið skútumaður hjá Geir heitnum Zoëga. Þegar skúturnar liðu undir lok fór jeg að róa á opnum bátum og reri bæði frá Vestfjörðum og Austurlandi. Síðast reri jeg á Bakkafirði 1919 — og ekki hefi jeg á sjó komið, sem nýtur og dugandi maður, eftir það. Þá fór jeg að skera tóbak og skar og skar miskunnarlaust í 15 ár, eða þangað til 1934 að jeg fór austur á Norðfjörð til barnanna minna og Steins bróður síns og var þar í tvö ár. Þaðan kom jeg hingað á Elliheimilið, og þá var hún að „konkúrera“ mig út í tó-

og svo til steinblindur fertugur. En altaf gat jeg samt hauseð fiskinn á hverju sem gekk.

— Segið mjer einhverja gamla sjóarasögu, þar sem þjer eruð sjáflir söguhetjan.

— Jeg er búinn að gleyma öllu slíku og þvílíku — en ef jeg lenti í „harki“ þá beið jeg aldrei eftir því að mjer væri gefið á hann. Um að gera að vera fyrri til — fyrri til að slá! Eina sögu gæti jeg sagt þjer, því jeg var að rifja hana upp í morgun.

Svoleiðis var, að jeg var staddur í Höfn og átti þar fyrir kunningja, er Bruun hét. Hann var skipstjóri. Það stóð til að halda Íslendingaball og þangað langaði mig að koma.

Bruun benti mjer þá á eina „góða“ — það var frönsk „danserinna“. Jeg labbaði mig svo til og gerði við hana „samning“ um að hún kæmi með mjer á ballið. Það eitt út af fyrir sig kostaði 9 krónur, sem greiddar voru fyrirfram. Auk þess setti hún að skilyrði, að jeg undirhjeldi sig vel á ballinu og hún mætti drekka það, sem hana lysti.

Svo kom ballið, og stelpan pantaði eitt helvítafár af allrahandavínum — en jeg fór hægt í sakirnar, því jeg hefi aldrei vinnmaður verið. Er leið á nóttina gerðist sú franska mín all-drukkinn og til að forðast „alla hneysu“ stungum við af og nú átti jeg að fá að fylgja henni heim. En á miðri leið mátti jeg taka hana upp á öxlina, bera hana óraleið eftir langri götu og loks upp á fimta loft.

Já — það kemur margt fyrir á langri leið — ekki síst á sjónum! Mig langar altaf út á sjó. Það er alveg óholandi að sitja hjer og

eftir flesta í minni sveit. Faðir hennar — og afi minn — var prestur og skáld mikið — og kvennamaður í þokkabót. Það var síra Jón á Bægisá.

Jeg er nú á því, Jón minn sæll, að þjer væri nær að yrkja ögn minna og trúa dálítið betur — trú á frelsarann, eins og jeg. Skyldi þjer veita af því.

Jón:

— Má vel vera, Pjetur minn. En jeg er þá illa svikinn, ef það er mikil eftirspurn á þvottaklémmur í himnaríki.

Jeg hefi nú þá skoðun, að ljóðin mín verði prentuð og lesin — en klemmurnar þínar fjúki allar út í veður og vind. En til himnaríkis förum við báðir — enginn efi. Við skulum fá okkur í nefið, upp á það. Hvar er hendin á þjer?

*

Svo fálma þeir báðir út í sól-
skinið og sumarið — hvor í sínu myrkri. Jón rjettir Pjetri tóbaksdósirnar sínar — og loks mætast hendur þeirra í myrkrinu.

Verið þið blessaðir. Gæfan leiði ykkur.

S. B.

Á nýliðaefingu.

sar flóin frábær dansmaður verða, þótt hún dansi á dauðu ljóni.“
Hvað mun „Sagan“ segja um þessa merku konu, síð-

um að neinu ráði. Hjer gæti ver-
hákarsögum-
Stokkseyri hefir aldrei verið nein
sér flóin frábær dansmaður verða, þótt hún dansi á dauðu ljóni.“
Hvað mun „Sagan“ segja um þessa merku konu, síð-

og munt um þau útvartsefni. —
Stokkseyri hefir aldrei verið nein
hákarsögum-
Hannes, fluttust frá Bftra-Seli að
Gryfólæk, voruð 1873. Hans and-
aðist 15. febr. 1874; er Ísólfur þá
teppra þriggja ára og minnist þess

ar meir, ef þessi ósanna lýsing fær að standa ómótmælt með öllu?

Annars var vöndurinn „typtun-armeistari“ þeirra tíma og jeg efa ekki, að Hannes hafi fengið að sjá framan í þann „háa herra“, eins og fleiri. En gæti það nú samt ekki verið, að þessi „meistari“, þótt harður þætti, hafi kent Hannesi, sem mörgum öðrum, þann lærdóm, er honum var hollastur til þess að gera hann að þeim manni, sem hann varð: dugandi og nýtum manni, trúverðugum og skylduræknum, sem heldur vildi líða, þola og þreyja, en bregðast trausti annara manna á nokkurn veg? Og hvað hefir hann sagt við mig o. fl.: „Jeg hefði ekki komist eins vel og vandræðalítið fram úr ýmsum þeim erfiðleikum og þrautum, sem jeg mætti síðar á æfinni, hefði jeg ekki verði búinn að reyna talsvert á mig á æskudögum mínum og átt misjafna æfi á stundum“. — Mætti ekki margur maðurinn hið sama segja, sem komist hefir í hann krappan á ungdóms- og uppvaxtar-árum sínum, en síðar orðið dugandi og nýtur maður, e. t. v. mest fyrir þá sök, að hann hafði kynst erfiðleikum í einhverri mynd áður.

Um Hannes má segja, að hann var olnbogabarn sinnar tíðar; það er satt; en hvers var annars að vænta um móðurlausan, lítt upp fræddan ungling, misskilinn af öðrum og gagnkvæmt, er varð að þeirrar tíðar hætti að hrekjast úr einum stað í annan og sem segja mátti um, að ekki ætti annað heimilisfang um hálfra aldar skeið en að „Flækingi“ í „Hrakhólasveit“, og varð að fara á mis við þá aðbúð og umhyggju, góðan aga og unneldisáhrif sem snerhverju

hugur þeirra stóð til og þarfirnar kröfðust. Hjerad þetta og íbúar þess yfirleitt hafa því orðið fyrir ómaklegum og óverðskulduðum álitshnekki með hinum öfgafullu lýsingum í „endurminningum“ þessum. Það yeldur mjer og fleirum, sem til þekkja, talsverðum sársauka, að sjá nú og heyra, að Hannes Hansson skyldi verða til þess, í einfeldni sinni og af ótortrygni — því hann ætlar að minni hyggju engum manni ilt — að kasta rýrð á æskustöðvar sínar og löngu liðna menn, þótt svo væri, að hann ætti enn erfitt með að útrýma öllu því úr huga sínum, sem hann varð þar að þola af annara völdum. Þetta hefir hann heldur alls ekki ætlast til að yrði svo. —

Um dauðdaga Hans Hanssonar er það að segja, að hann lá sjúk-ur um vikutíma fyrir andlát sitt, sem fáir voru til frásagnar um, nema húsbændurnir á Grjótlæk, móðir bóndans og svo Hannes. — Læknis mun ekki hafa verið vitjað, enda langt til hans að sækja í aðra sýslu — og ekki venjulegt um þær mundir að vitja læknis þótt eitthvað yrði að. Hans var 50 ára þá er hann ljest; hann hafði verið heilsuveill um hríð, — með blóðuppgangi — og er hugsanlegt, að hann hafi gengið með einhvern leyndan sjúkdóm, banvæna berklaveiki. En hvað sem um það er, tel jeg að það sje **furðudjörf fullyrðing**, að hann hafi verið „drepinn“.

Nú er þetta mál ýft upp að nýju, eftir fullra 60 ára fyrnd og gleymd, og fæ jeg ekki sjeð, að það geti glatt neinn mann nje glöggvað á sannindum þess. — Hver er bá ávinningurinn?

Molbúar (frh).

Þig í þetta skifti“, sagði vinurinn og brosti. „Jeg sá þá fyrir nokkru á hraðri ferð áleiðis til York“. Ostaeigandinn frá Gotham leigði sjer hest er hann heyrði þetta og reið áleiðis til York til að elta ostana.

*

Einu sinni hittust tveir Gotham-búar á Nottinghambrúnni. Annar þeirra var á leið til markaðsins til að kaupa sauðfje, en hinn kom frá markaðnum.

„Hvert ertu að fara?“ sagði sá sem kom frá markaðnum.

„Jeg“, sagði hinn, „til markaðsins að kaupa sauðfje“.

„Kaupa sauðfje. Hvaða leið hefir þú hugsað þjer að reka það heim?“

„Yfir brúna hjer, býst jeg við“.

„Það er ekki hægt“.

„Jú, víst er það hægt“.

Þannig rifust þeir um stund. Þar til þeir voru báðir orðnir öskuvondir.

Þegar rifrildið stóð sem hæst kom þriðji Gothambúinn til þeirra frá markaðnum með mjölsekk á hesti. Þegar hann hafði um stund hlustað á nábúa sína rífast um sauðfjárreksturinn, þó hvorugur væri með svo mikið sem eina kind, sagði hann:

„Þið eruð báðir nautheimskir bjánar. Fáid þið aldrei vitglóru í kollinn? Hjálpið mjer með að koma þessum mjölsekk á bakið á mjer“.

Nábúarnir hjálpuðust að með að setja mjölsekkinn á bakið á honum. Þá gekk maðurinn út að grindverkinu á brúnni og holti öllu mjölinu úr sekknunum í ána.

„Jæja, mínir elskanlegu nábú-“

læra áður en dömur fellur?
— Ekki nema það, hr. dómari,
að jeg er lítillátur maður og mun
þess vegna gera mig ánægðan með
litnið.

vinna með heilannum.
Sjúklingurinn: En hvernig fer
þá um nýju bókina mína?
Læknirinn: Þú er óhætt að
halda áfram með hana.
Hinn: Jeg er vöðalega hrædd í
prunuveðri.
Hann: Það er ekki að furða,
eins og þjer hafði mikið aðdrátt-
araft!

ar meir, ef þessi ósanna lýsing fær að standa ómótmælt með öllu?

Annars var vöndurinn „typtun-armeistari“ þeirra tíma og jeg efa ekki, að Hannes hafi fengið að sjá framan í þann „háa herra“, eins og fleiri. En gæti það nú samt ekki verið, að þessi „meistari“, þótt harður þætti, hafi kent Hannesi, sem mörgum öðrum, þann lærdóm, er honum var hollastur til þess að gera hann að þeim manni, sem hann varð: dugandi og nýtum manni, trúverðugum og skylduræknum, sem heldur vildi líða, þola og þreyja, en bregðast trausti annara manna á nokkurn veg? Og hvað hefir hann sagt við mig o. fl.: „Jeg hefði ekki komist eins vel og vandræðalítið fram úr ýmsum þeim erfiðleikum og þrautum, sem jeg mætti síðar á æfinni, hefði jeg ekki verði búinn að reyna talsvert á mig á æskudögum mínum og átt misjafna æfi á stundum“. — Mætti ekki margur maðurinn hið sama segja, sem komist hefir í hann krappan á ungdóms- og uppvaxtar-árum sínum, en síðar orðið dugandi og nýtur maður, e. t. v. mest fyrir þá sök, að hann hafði kynst erfiðleik unum í einhverri mynd áður.

Um Hannes má segja, að hann var olnbogabarn sinnar tíðar; það er satt; en hvers var annars að vænta um móðurlausan, lítt upp fræddan ungling, misskilinn af öðrum og gagnkvæmt, er varð að þeirrar tíðar hætti að hrekjast úr einum stað í annan og sem segja mátti um, að ekki ætti annað heimilisfang um hálfra aldar skeið en að „Flækingi“ í „Hrakhólasveit“, og varð að fara á mis við þá aðbúð og umhyggju, góðan aga og unnaldisáhrif sem sjarhveru

hugur þeirra stóð til og þarfirnar kröfðust. Hjerað þetta og íbúar þess yfirleitt hafa því orðið fyrir ómaklegum og óverðskulduðum álitshnekki með hinum öfgafullu lýsingum í „endurminningum“ þessum. Það yeldur mjer og fleirum, sem til þekkja, talsverðum sársauka, að sjá nú og heyra, að Hannes Hansson skyldi verða til þess, í einfeltni sinni og af ófortrygni — því hann ætlar að minni hyggju engum manni ilt — að kasta rýrð á æskustöðvar sínar og löngu liðna menn, þótt svo væri, að hann ætti enn erfitt með að útrýma öllu því úr huga sínum, sem hann varð þar að þola af annara völdum. Þetta hefir hann heldur alls ekki ætlast til að yrði svo. —

Um dauðdaga Hans Hanssonar er það að segja, að hann lá sjúk-ur um vikutíma fyrir andlát sitt, sem fáir voru til frásagnar um, nema húsbændurnir á Grjótlæk, móðir bóndans og svo Hannes. — Læknis mun ekki hafa verið vitjað, enda langt til hans að sækja í aðra sýslu — og ekki venjulegt um þær mundir að vitja læknis þótt eitthvað yrði að. Hans var 50 ára þá er hann ljest; hann hafði verið heilsuveill um hríð, — með blóðuppgangi — og er hugsanlegt, að hann hafi gengið með einhvern leyndan sjúkdóm, banvæna berklaveiki. En hvað sem um það er, tel jeg að það sje **furðudjörf fullyrðing**, að hann hafi verið „drepinn“.

Nú er þetta mál ýft upp að nýju, eftir fullra 60 ára fyrnd og gleymd, og fæ jeg ekki sjeð, að það geti glatt neinn maun nje glöggvað á sannindum þess. — Hver er bá ávinningurinn?

Molbúar (frh).

Þig í þetta skifti“, sagði vinurinn og brosti. „Jeg sá þá fyrir nokkru á hraðri ferð áleiðis til York“. Ostaeigandinn frá Gotham leigði sjer hest er hann heyrði þetta og reið áleiðis til York til að elta ostana.

*

Einu sinni hittust tveir Gotham-búar á Nottinghambrúnni. Annar þeirra var á leið til markaðsins til að kaupa sauðfje, en hinn kom frá markaðnum.

„Hvert ertu að fara?“ sagði sá sem kom frá markaðnum.

„Jeg“, sagði hinn, „til markaðsins að kaupa sauðfje“.

„Kaupa sauðfje. Hvaða leið hefir þú hugsað þjer að reka það heim?“

„Yfir brúna hjer, býst jeg við“.

„Það er ekki hægt“.

„Jú, víst er það hægt“.

Þannig rifust þeir um stund, þar til þeir voru báðir orðnir öskuvondir.

Pegar rifrildið stóð sem hæst kom þriðji Gothambúinn til þeirra frá markaðnum með mjölsekk á hesti. Þegar hann hafði um stund hlustað á nábúa sína rífast um sauðfjárreksturinn, þó hvorugur væri með svo mikið sem eina kind, sagði hann:

„Þið eruð báðir nautheimskir bjánar. Fáiið þið aldrei vitglóru í kollinn? Hjálpið mjer með að koma þessum mjölsekk á bakið á mjer“.

Nábúarnir hjálpuðust að með að setja mjölsekkinn á bakið á honum. Þá gekk maðurinn út að grindverkinu á brúnni og holti öllu mjölinu úr sekknum í ána.

„Jæja, mínir elskanlegu nábú-“

Ítíð,
þess vegna gera mig áneggðan með
að jeg er lítillátur maður og mun
— Elki nema það, hr. dómari,
vinnu með heilannum.
Sjúklingurinn: En hvernið fer
þá um nýju bókindu mína?
Læknirinn: Þú er óhætt að
halda áfram með hana.
Hinn: Jeg er vöðalega hreidd í
Hann: Það er ekki að furða,
eins og þjer hafði mikið aðdrátt-
araft!